

DE TIJD VAN JE LEVEN

zín MAGAZINE

NEEM MEE, NÚ
€4,99!

SCHRIJVER MARIEKE
LUCAS RIJNEVELD
'Ik wil gezien,
worden'

Zin in
LENTE
Voel het licht

Nr. 4 / 3 maart 2022 / zin.nl / €4,99
AP 00422
8 178972 470418

DIGI-GIDSJE
Zoek & boek
veilig online

4x BOEKENFANAAT
Van minibieb
tot boekbinden

OP DE FIETS
Oh la la douce
France

THUIS BIJ
Barbara Broekman
textielkunstenaar

Dit is Barbara Broekman

Rietveld Academie **textiel**
DOCHTER **stoer**
VRIJGEZEL
eigenzinnig VERLEGEN
bevestiging wandkleden

Kunstenaar Barbara Broekman (1955) maakte naam met haar monumentale tapijten en wandkleden voor ministeries, bedrijven en theaters. In haar vrije werk behandelt ze veelal persoonlijke thema's. "Ik ben kampioen sublimeren." Enkele jaren geleden maakte ze de balans op van 35 jaar kunstenaarschap. "Als kunstenaar ben je een bodemloze put."

TEKST: MINOU OP DEN VELDE | BEELD: BRENDA VAN LEEUWEN | VISAGIE: WILMA SCHOLTE

De boer op

"Dit is een handgeborduurd werk uit 1997. Dat laat ik in India maken. Je voelt de doorwrochttheid en doorleefdheid van alle arbeid die er in zit. De serie waaruit dat kledingstuk komt heet *Moeder en kind*. Veel van mijn werk is geïnspireerd op ontwikkelingen in mijn eigen leven. Toen mijn dochter uit huis ging, voelde ik rouw. Ik dacht: ik ga er niet omheen banjeren. Ik ben kampioen sublimeren en maakte een serie over verlies, rouw en afscheid. Dit is een Somalische vrouw die haar dode kind begraaft in verschroeide aarde. Textiel is meestal pieteputerig. Er komt een draadje uit een vezeltje. Maar als je er een heel groot werk mee maakt krijgt textiel een andere dimensie. Van een afstand herken je het beeld, wat dichterbij zie je dat het uit verschillende onderdelen bestaat en van heel dichtbij ontdek je het materiaal en de techniek. Ik ontwierp deze serie vroeg in mijn carrière. Ik had alles uitgetekend maar nog niet laten borduren, want dat was heel kostbaar. Toen ik een grote tentoonstelling in Museum Arnhem kreeg heb ik de musea en de bedrijfscol-

CV

Kunstenaar Barbara Broekman (1955) studeerde aan het California College of the Arts (MFA) en studeerde in 1982 af aan de afdeling Textiel van de Gerrit Rietveld Academie. Ze werkt zowel autonoom als in opdracht van grote bedrijven en particuliere verzamelaars. Haar royaal bemeten kleden sieren wanden en vloeren in onder meer het Paleis van Justitie in Amsterdam, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis. Het Textielmuseum in Tilburg heeft tientallen werken opgenomen in de vaste collectie. Barbarabroekman.nl

'Die psychiater zei: Als je in het MoMA had gehangen, denk je heus dat je dan gelukkiger was geweest?'

lecties waar ik mee werkte en al mijn familie en vrienden benaderd of ze van tevoren een werk wilden kopen voor een lage prijs. Ze zouden het krijgen na de tentoonstelling. Het Textielmuseum kocht er twee, ABN AMRO ook. Zo wist ik er twaalf te verkopen, puur om ze uit te kunnen voeren. Tegelijkertijd deed ik opdrachten waar ik wel geld mee verdiende. Een dynamisch gebeuren. Als meisje van 4 was ik al in de weer met een nep-naaimachientje. Op mijn 10de droeg ik mijn eerste zelfgemaakte broek. Bij de Rietveld Academie ontdekte ik mijn talent, maar het was jarenlang hangen en wurgen. In het Stedelijk Museum kreeg ik een grote tentoonstelling, maar daarna ging het niet vanzelf. Talent krijgt pas vorm bij de gratie van hoe je dat talent zelf begeleidt. Als je wat wilt, moet je het zelf gaan regelen. Dat betekent dat je zes verschillende beroepen moet beheersen. Organiseren, financieren, acquireren, personeelschef zijn, actief PR bedrijven en natuurlijk inhoudelijk je vak goed uitoefenen. Toen ik begon, begin jaren 80, was textiel wijvengedoe, dat kon niks wezen. Grote opdrachten doen was ook stom, dan was je een commerciële kunstenaar en dat deugde niet. Ik trok me daar niets van aan. Ik schep een zachte, toegankelijke wereld die appelleert aan de tastzin. Er mogen legio theorieën achter zitten, maar ik geloof dat mensen op beeld, herinnering en associatie worden aangeraakt. Veel kunst gaat alleen over het concept. Dan moet je eerst zestig boeken lezen voor je snapt wat je ziet. Hallo, we

hebben het toch over beeldende kunst? Het is niet moeilijk om actief te blijven, maar wel om erkenning te krijgen. Een tijd geleden ben ik kort weer terug in therapie gegaan want ik twijfelde hoe het verder moest met dat werk. Ik heb het gevoel dat ik 35 jaar lang examen heb gedaan, haha! Wil ik zo door, elke dag om acht uur naar mijn studio en 's nachts wakker liggen, altijd maar de boer op, jongens ik ben er nog? Nee. Ik had er last van dat ik niet alles had bereikt wat ik wilde. Ik had internationaal willen doorbreken en fantaseerde over grote opdrachten en soloshows in musea. Maar de kunstwereld gaat over de juiste strategie, de juiste onderwerpen aankaarten en de juiste mensen kennen. Zeker de *high art* gaat veelal over geld, macht en trends. Ooit was fotografie niks, toen kwam het enorm op. Nu moet alles ineens gaan over klimaat en inclusiviteit. Die psychiater zei: 'Barbara, begin eens met wat liefde te hebben voor wat je wel voor elkaar hebt gekregen.' Dat heeft enorm geholpen. Want ik zag het niet. Die psychiater zei: 'Als je in New York in het MoMA had gehangen, denk je heus dat je dan gelukkiger was geweest? Dat gat in je hart kun je niet opvullen met bevestiging van buitenaf.' Tja, wat is dat dan, dat gat? Komt dat door mijn achtergrond, de schade die ik heb opgelopen? Ben ik te ambitieus? Of hoort het erbij in mijn vak? Je bent als kunstenaar een bodemloze put. Je denkt altijd dat het niet genoeg is. Ik blijf werken zolang ik er zin in heb. Maar ik ga niet meer gigantisch aan de weg timmeren. Wat een verademing." ►

Orale fixatie

"Ik ben een fanatiek roker. Op de middelbare school rookten de jongens van twee klassen hoger, dus ik deed mee. Meteen over mijn longen, afgrijselijk vies. Zodra ik opstond viel ik om. Maar als je drie sigaretten hebt gerookt en je bent er gevoelig voor, ben je hooked. Inmiddels draait het niet alleen om de nicotine maar ook om alle handelingen. Een soort orale fixatie, haha! Het zit helemaal in je systeem. Ik lijk stoer en dat ben ik ook wel, maar ik heb ook een verlegen kant. Dat los je er ook mee op."

'Ik moet mijn rust nemen, anders word ik te **hyper en uiteindelijk te down**'

Erfenis

"Ik hou van kleur, materiaal en textuur. Dit grote schilderij heb ik van mijn opa geërfd. Ik vond het altijd zo intrigerend, die blote meisjes. Ik verzamel werk van allerlei kunstenaars. Boven hangt een klein werk van Matthijs Booi, van een man die met zijn piemel over zijn gekruiste armen zit. Het heet *I think I'm staying in tonight*. Booi verkoopt zijn tekeningen voor een euro per maand."

Elke tekening kost dus € 12 per jaar, en het loopt tot 2050 of zoveel eerder als de koper doodgaat. Hij noemt het zijn One Thousand Drawing Pension Plan. Dat soort kunst vind ik geweldig. Onderaan hangen twee oude werken van mij uit 1978, toen ik zelf nog weefde. En een schilderij van Hugo Tieleman. Hij weet in donker zwart zoveel geweldige kleuren te brengen. Ik moest het hebben."

Alive and kicking

"Ik leef gezond en eet gezond, veel fruit en groenten. Heel weinig vlees en vis nog. Maar die gezondheidshysterie, *oh what the fuck!* Natuurlijk moet je jezelf verzorgen en proberen om goed te leven met je persoonlijkheid. Ik moet mijn rust nemen, anders word ik te hyper en uiteindelijk te down. Maar als ik aan de beurt ben, hoop ik dat ik rustig kan gaan. Dat ik niet als een gek ga proberen om mijn leven nog te redden. Ik heb permanent zo'n niet-reanimerenpenning aan mijn bh hangen, want bij een calamiteit rukken ze meteen je kleren open. Mijn moeder overleed op haar 61ste aan kanker met actieve euthanasie. Ze had te veel pijn, terwijl ze nog duizend levens had willen leven. Mensen willen pas actief dood wanneer ze niet anders meer kunnen. Je gaat door tot je in de strop hangt. Dat heeft me aan het denken gezet. Ik zie vriendinnen met ouders van in de 90 die helemaal de weg kwijt zijn en in de luiers hangen. Ze zijn levend aan het doodgaan. Je kunt zeggen: waar ben je mee bezig, je bent 66, *alive and kicking*, er is niks aan de hand. Maar ik besef dat ik aan de andere kant van de lijn zit." ►

'Een jaar geleden verhuisden mijn zus en ik naar de Plantagebuurt. Ik woon beneden en zij boven'

Living apart together

"Mijn zusje en ik zijn allebei verlegen, maar zij heeft dat gereserveerde behouden en ik ga er dwars doorheen. Als kind waren we dik met elkaar terwijl we heel verschillend waren. In de puberteit zijn we een tijd uit elkaar geraakt. Rond de 30 vonden we elkaar terug. Toen haar man een hersentumor kreeg zijn we echt op elkaar ingetuned. Else organiseert de buitenland-tournees van het Koninklijk Concertgebouworkest en reist de hele wereld over. Toen haar man ziek werd, mocht alles van haar omflikkeren want ze wilde hem helpen. Haar eerste tournee was in Amerika, daar wilde ze niet heen. Ik zei El, die baan moet je houden, want hij gaat dood. Straks sta je met lege handen. Ik ga tien dagen bij jou wonen en voor hem zorgen en jij gaat Amerika doen. Na zijn diagnose in 2007 heeft hij nog vier jaar geleefd, maar het was duidelijk dat hij zou sterven. Daar ben ik heel erg bij betrokken geweest. Na zijn dood hebben we van haar huis twee woningen gemaakt. Een jaar geleden verhuisden we naar de Plantagebuurt. Ik woon beneden en zij boven. Als we thuis zijn, eten we samen. Zij haalt de boodschappen en ik kook. Toen we echt samen gingen leven, of nou ja, *living apart together*, voelden we allebei: dit gaat ook over voor elkaar zorgen. Het is een commitment."

Nul aandacht

"Dit bankje van mijn moeder sleep ik al mijn hele leven mee. Ze had een goed sfeergevoel en kocht meubels op het Waterlooplein, want we waren straatarm. Mijn moeder was 19 toen ze zwanger bleek van een tweeling. Zij wilde abortus, maar haar vader accepteerde dat niet. Hij zei: die man gaat met je trouwen en ik bekostig zijn studie. Hij dacht: als die man een goede baan vindt is mijn dochter veiliggesteld. Niet wetende dat de tijden aan het veranderen waren. Niet willen weten. Echt dat oude systeem. Haar broertje Johan van der Keuken kwam na haar. Hij was in het gezin een soort godheid, zo van eindelijk een zoon. Mijn moeder voelde zich achtergesteld. Zodra mijn vader klaar was met studeren, vertrok hij en liet mijn moeder met bijna niets achter. Ze moest gaan werken, dat was niet gewoon voor moeders in de jaren 50. De vrouw werd nog handelingsonbekwaam geacht. Maar mijn moeder was een supernieuwsgierige gulzige vrouw die erg geïnteresseerd was in mensen. Een recalcitrant type. Ze ging studeren en werd psychotherapeut. Mijn vader is een misverstand in mijn leven. Ik heb niets van en niets met hem. Hij heeft zijn zaad geleverd, vertrok toen we 6 waren en heeft zich nooit iets aan ons gelegen laten liggen. Een vader die niet in je is geïnteresseerd geeft je het gevoel dat je er eigenlijk niet mag wezen. Dat doet iets met je eigenwaarde. De laatste jaren van zijn leven heb ik hem niet gezien. Ik dacht: wat heeft het voor zin? Ik ben ook niet bij zijn begrafenis geweest. Had ik wel gewild, maar opeens was hij begraven en ik heb nooit gehoord hoe of waar. Mijn vader was huisarts en directeur van een verzorgingshuis. Een lange knappe man en een flierefluiter. Vanaf ons 10de moesten we om de paar weken een weekendje bij hem logeren. Hij had nul interesse, nul aandacht. We zaten daar onze tijd uit en voelden dat we gedooft werden. Zijn generatie mannen was volledig op zichzelf gericht en alles moest in dienst staan van hen. Toen mijn dochter-

tje was geboren kwam hij een paar keer gezellig eten, maar dat ging weer over. Ik zag er tegenop als we daarheen gingen en na afloop voelde ik opluchting. Bij mijn zusje was het omgekeerd. Toen hij ouder werd, klaagde hij dat hij ons nooit zag. Ik dacht: nu is het afgelopen. Ik zei: Anton, wat zeur je nou? Hebben we jou ooit gezien? 'Maar ik ben toch je vader,' zei hij. 'Het is fijn als jullie een beetje voor mij gaan zorgen.' Ik zei: je hebt ook niet voor ons gezorgd, moet ik nu voor jou zorgen? Toen hij nog eens belde om te klagen, heb ik hem in overleg met mijn zusje een lange brief geschreven. Ik schreef: we hoeven niet te brouilleren, maar ik maak zelf uit wanneer ik kom. Toen begon hij van: 'Stel je nou voor dat ik doodga?' Ik zei: Anton, dat zien we dan wel. Ik heb hem nooit meer gezien. Wat een opluchting. Ik hou niet van relaties waarin je geen gesprek hebt. Moeten we dan gaan voor de goede sier? Omdat het hoort? Ik had een geweldig boek gelezen van de psycholoog Alice Miller. Zij zegt: bij het christendom moet je je naaste liefhebben en je ouders eren. Maar als je op straat gewelddadig wordt bejegend of verkracht wordt, ga je diegene ook niet eren. Waarom zou dit wel moeten als je ouders lichamelijk of geestelijk geweld plegen? Vond ik een eyeopener. Je hoeft niet te brouilleren, maar je bent niet verplicht je ouders lief te hebben." ►

Maatje voor het leven

"Dit tapijt maakte ik voor de 60ste verjaardag van Paul, mijn ex. Ik was 26 toen we een relatie kregen. Hij is een scherpe, creatieve denker. We zijn dertien jaar samen geweest. Lang genoeg om te weten hoe een liefdesrelatie is in al zijn facetten. De verliefdheid, het kabbelende en de eindeloze crisissen. Dat hij met een ander ging vond ik heel bedreigend. We kregen het niet meer bij elkaar. Vanaf dat mijn dochter 6 was leefden we met zijn tweetjes. Ik voelde mezelf een slachtoffer tot mijn moeder vlak voor haar dood zei: houd eens op met dat koppige gedoe. Leer nemen van die man wat hij in huis heeft en houd op met vechten voor wat hij niet kan. Dat kwam binnen. Het was de aanzet om mijn denken om te gooien en met Paul weer goed op orde te komen. Dit kleed gaat over mensen die belangrijk zijn in zijn leven – waar ik zelf ook al 44 jaar deel van uitmaak. Gebouwen waar hij als ondernemer bij betrokken was en zijn auto's. Ik vroeg vrienden en familie om foto's te sturen. Daar

heb ik een collage van gemaakt. Hij is op hoge resolutie gefotografeerd en mijn assistente heeft hem vervolgens vervormd en kromgetrokken met Photoshoper. Dat heet anamorfose. Ik vind dat er altijd veel te zien moet zijn. In de geschiedenis waren tapijten niet alleen decoratie maar stonden ook vol verhalen met betekenis. Ik vond het leuk om te maken. Natuurlijk heeft de scheiding schade aangericht, maar dat hoeft niet te betekenen dat alles verloren is. Hij is mijn maatje voor het leven. Hij heeft al twintig jaar een andere vrouw en kleine kinderen. Ik ben nu vrijgezel. Al die oude mannen met die rugzakken op, ik moet er niet aan denken. Als jong mens geef je je in de liefde en je ziet wel waar het schip strandt. Met het ouder worden ervoer ik dat kwetsbaarheid een belangrijke rol ging spelen. Ik wil me niet meer overgeven aan wildvreemden met wie ik maar moet zien waartoe het leidt. Ik deel mijn kwetsbaarheid liever met mensen die dierbaar en vertrouwd zijn. Mijn lichaam houd ik nu liever voor mezelf."

'Als jong mens geef je je in de liefde en je ziet wel waar het schip strandt'

Opperste concentratie

"Voor de rechtenfaculteit van de UvA moest ik een enorm werk maken van vijf bij dertig meter. Bij zo'n opdracht ga ik me eerst een maand inlezen en daarna besluit ik wat ik wil maken. Ik huurde twee mensen in voor kunsthistorisch onderzoek naar recht en onrecht. Het is spannend, wordt het wel wat? Hoofd, hart en handen moeten bij elkaar komen. Op zo'n moment doe ik vaak mijn haar in mijn mond, uit opperste concentratie. Als ik vervolgens de collage ga leggen denk ik yes, het wordt goed. Dat is het grootste geluk, dat je weet dat je plan klopt." ■

